

Elk zesde kind maakt echtscheiding mee

De ervaring van het gezin

Ondanks de sterke toename van het aantal echtscheidingen is het aandeel kinderen dat is opgegroeid in een gezin waarvan de ouders vaak meningsverschillen hadden stabiel gebleven. De toename van het aantal kinderen dat een echtscheiding heeft meegemaakt duidt dus niet op een verslechtering van de gezins-situatie. Vroeger waren immers veel huwelijken minder harmonisch, maar bleven de ouders bij elkaar.

De laatste jaren zijn steeds meer jongeren geconfronteerd met echtscheiding van hun ouders. Het gevolg is dat meer volwassenen en kinderen in aanraking komen met een wisselende gezinssamenstelling.

Niet alleen de relatie met hun ouders maar ook hun eigen levensplan verandert hierdoor, zeker wanneer gescheiden ouders hertrouwen of gaan samenwonen of gescheiden ouders een co-ouderschap aangaan. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen van gescheiden ouders eerder uit huis gaan dan kinderen die zijn opgegroeid in tweeoudergezinnen.

Pleeggezin

Het aantal kinderen dat nog geen 18 jaar is wanneer hun ouders scheidden, lag rond 1990 om en nabij 25 duizend. Inmiddels is dit aantal toegenomen tot 32 duizend (1999). Deze stijging moet worden toegeschreven aan de toename van het aantal echtscheidingen en aan de toename van het aandeel echtscheidingen van paren met kinderen. Vanaf het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw is het aandeel door echtscheiding ontbonden huwelijken met kinderen gestegen van 45 naar ruim 50 procent. Tachtig van de honderd kinderen blijven na de echtscheiding bij de moeder wonen, vijftien van de honderd kinderen gaan bij de vader wonen. Een beperkt aantal kinderen ten slotte woont

afwisselend bij hun vader en moeder of woonde in een pleeggezin of kindertehuis.

Van de kinderen die bij hun vader of moeder bleven wonen kreeg ruim veertig procent te maken met een stiefouder. Gemiddeld zijn kinderen 13 jaar oud als ze met een stiefouder te maken krijgen en hebben ze 4,5 jaar in een eenoudergezin doorgebracht.

Contact met ouder

De helft van de kinderen die leven in een gezin met een stiefouder beoordeelt de nieuwe situatie als goed. Opvallend is dat vrouwen in dit opzicht minder positief gestemd zijn dan mannen. Voor meisjes ligt samenwonen met een stiefouder – en meestal is dat een stiefvader – blijkbaar moeilijker dan voor jongens.

Ruim een kwart van de kinderen van gescheiden ouders heeft in de jaren na de echtscheiding geen contact meer met de vader. Voorts geeft een kwart van de kinderen aan dat het contact met de vader na de echtscheiding slecht is. Het contact met de moeder daarentegen is in de meeste gevallen goed: 60 procent van de kinderen heeft een goed contact met de moeder. Dit heeft te maken met het feit dat de meeste kinderen na de scheiding bij hun moeder zijn blijven wonen. Ten slotte kan worden geconcludeerd dat jongens een betere relatie met hun vader en moeder hadden in de jaren na de echtscheiding dan meisjes.

Onderhandelingshuishouding

Van generaties die eind jaren veertig of begin jaren vijftig zijn geboren en altijd zijn opgegroeid in een tweoudergezin heeft driekwart het gezinsleven goed ervaren. Hoe later generaties zijn geboren, hoe meer deze het gezinsleven positief hebben ervaren. Dit aandeel loopt op tot 85 procent voor generaties geboren in de jaren zeventig.

Eén verklaring hiervoor is dat de ontwikkeling van een bevelshuishouding naar een onderhandelingshuishouding een positieve invloed heeft gehad op het gezinsleven. Ouders boden hun kinderen in de tussentijd meer ruimte om de regels en grenzen binnen het gezin bij te stellen. Omdat ouders in onderhandelingsgezinnen relatief soepele regels hanteren, zou de kans op conflicten doorgaans kleiner zijn dan in bevelshuishoudingen.

Een andere verklaring voor de toename van de tevredenheid van kinderen met het gezinsleven is de toename van het aantal echtscheidingen. Er is namelijk een verband tussen de ervaring van het kind met het gezinsleven in het ouderlijk huis en de relatie tussen de ouders toen het kind nog thuis woonde. De meeste kinderen die het gezinsleven als slecht hebben ervaren, geven ook aan dat de relatie tussen de ouders slecht was. Verder blijkt dat een groot aantal kinderen dat slechte herinneringen heeft aan het gezinsleven ook een slechte relatie met vader of moeder had. Omdat huwelijken vroeger niet zo snel ontbonden werden, hebben deze generaties kinderen wellicht een minder leuke jeugd gehad omdat ouders hun meningsverschillen hebben geuit in het bijzijn van de kinderen.

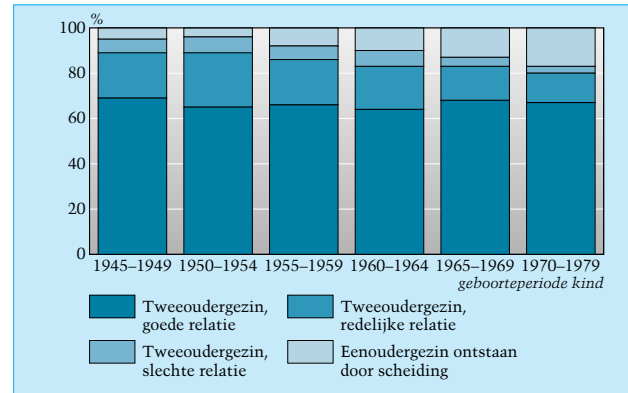
Optimale gezinssituatie

Van de kinderen die in de jaren zeventig zijn geboren heeft één op de zes een echtscheiding van de ouders meegemaakt toen ze nog thuis woonden. Bij de generatie die eind jaren veertig is geboren liep slechts één op de vijftientig huwelijken op een echtscheiding uit. Toch waren ook vroeger huwelijken vaak niet gelukkig. Een kwart van de kinderen die eind jaren veertig zijn geboren karakteriseerde het gezinsleven thuis als niet goed. Dit aandeel is bijna twee keer zoveel als bij de generatie die in de jaren zeventig is geboren.

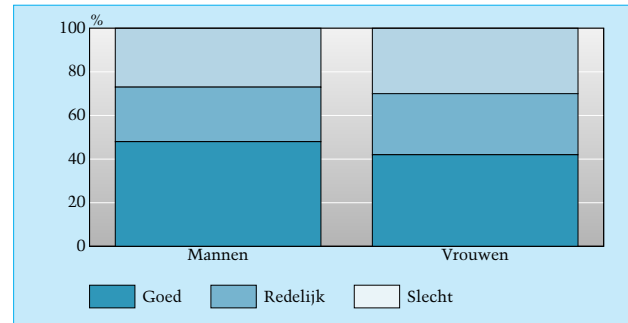
Wordt nu het aandeel personen dat het gezinsleven in het ouderlijk huis als niet goed karakteriseert en het aandeel personen dat een echtscheiding heeft meegemaakt bij elkaar opgeteld, dan blijkt dat het aandeel kinderen dat niet is opgegroeid in een optimale gezinssituatie bij de generaties die zijn geboren tussen 1945 en 1979 stabiel is gebleven. De toename van het aantal kinderen dat een echtscheiding heeft meegemaakt duidt dus niet op een verslechtering van de gezinssituatie, alleen leidt een slechtere relatie nu sneller tot een echtscheiding.

Arie de Graaf

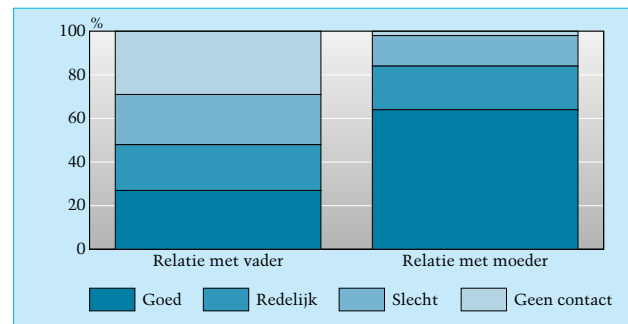
Relatie tussen ouders bij thuiswonen van kind naar geboorteperiode kind

Ervaring in gezin met stiefouder, 1998

Relatie met ouder na echtscheiding, 1998

Ouderlijk gezinsleven als goed ervaren¹, naar geboorteperiode kind, 1998

